

การศึกษาคุณสมบัติการวัดของ เดอะ ดีเฟนซ์ สไต์ล์ เควสชันแนร์ 60 ฉบับภาษาไทย

The Study of Psychometric Properties of the Defense Style Questionnaire 60 Thai Version

พิชญา นาวิระ (Pitchya Naweera)* สุภโชค สิงห์กันต์ (Supachoke Singhakant)**

สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์ (Sucheera Phattharayuttawat)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแบบประเมินกลไกทางจิต The Defense Style Questionnaire-60 (DSQ-60) โดยทำการแปลเป็นฉบับภาษาไทยและนำมาตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทั้งความตรง (validity) และ ความเที่ยง (reliability) กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบประเมิน DSQ-60 ทั้ง 60 ข้อ ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน มีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับ .86 และมีค่าความเชื่อมั่นของรายกลุ่ม ดังนี้ Image distorting .77, Affect regulating .73 และ Adaptive .74 สำหรับความตรงเชิงโครงสร้างยังต้องทำการศึกษาต่อไป จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า DSQ-60 ฉบับภาษาไทยมีความเหมาะสมในด้านของความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงในระดับที่ดี และเป็นที่ยอมรับ สามารถนำแบบประเมินไปใช้ในงานวิจัยอื่นๆได้

ABSTRACT

This research was designed to study the Defense Style Questionnaire-60 (DSQ-60) by translating it into Thai and examining psychometric properties, including validity and reliability. The sample was 300 random citizens from inner Bangkok who were at least 18 years old. The result showed that every item of DSQ-60 passed the content validity examined by five experts, the reliability is therefore good. Cronbach's alpha of all 60 items is .86, while Cronbach's alpha of image distorting is .77, affect regulating .73, and adaptive .74. The construct validity is to be further studied. The research showed that, DSQ-60 Thai version is proper in terms of good content validity and reliability, and is acceptable for other studies.

คำสำคัญ: DSQ-60 ฉบับภาษาไทย กลไกทางจิต คุณสมบัติการวัด

Key Words: The Defense Style Questionnaire 60 Thai version, Defense mechanisms, Psychometric properties

* นักศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

** อาจารย์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

*** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

โดยธรรมชาติแล้ว การดำเนินชีวิตของบุคคลไม่มีทางราบเรียบไปได้ตลอด ต้องมีอุปสรรคบ้าง ทุกคนย่อมประสบกับปัญหาหรือความยากหรือน้อยแตกต่างกันไป ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการที่บุคคลมีความต้องการและความปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่ถูกขัดขวางจึงเกิดอารมณ์ทางลบขึ้น อย่างไรก็ตาม แต่ละคนจะมีการตอบสนองต่อปัญหาหรือสถานการณ์แตกต่างกันไป อาจหลีกเลี่ยงและหนีปัญหา (flight) หรือยอมเผชิญหน้าโดยพยายามหาทางแก้ไข (fight) แต่ถ้าหากไม่สามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ ความวิตกกังวล (anxiety) ก็จะเกิดตามมา ทำให้จิตใจถูกกระทบกระเทือน อาจเกิดการเสียดุลยภาพทางจิตใจและเป็นเหตุให้เกิดโรคทางจิตเวชได้ แต่ก่อนจะถึงจุดที่เสียภาวะสมดุลนั้น จะมีกระบวนการหนึ่งที่มาช่วยให้อารมณ์ยังคงรักษาสมาดุลไว้ได้ เรียกกระบวนการนั้นว่า กลไกป้องกันตัว หรือกลไกทางจิต (defense mechanism) (สมภพ, 2553)

กลไกทางจิต หรือ defense mechanism เป็นกระบวนการอัตโนมัติที่เกิดขึ้นโดยบุคคลไม่ได้ตระหนักรู้ อยู่ในระดับจิตไร้สำนึก (unconscious)หน้าที่ของกลไกทางจิตไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาที่บุคคลกำลังเผชิญ แต่จะช่วยกำจัดความวิตกกังวลให้หมดไปหรือทำให้ลดน้อยลงจนเหลืออยู่ในระดับที่พอทนได้เป็นการรักษาสมาดุลของจิตใจไว้ (มาโนช, 2548)

สำหรับกลไกทางจิตนี้เป็นสิ่งที่บุคคลใช้กันอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ถ้ามีการใช้กลไกทางจิตที่มากเกินไปโดยใช้เพียงไม่กี่ชนิดซ้ำๆกัน ไม่มีการปรับเปลี่ยนสถานการณ์หรือใช้กลไกทางจิตที่ไม่เหมาะสมกับวัยของตน อาจทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวได้เนื่องจากเป็นการจัดการกับปัญหาเพียงชั่วคราว (มาโนช, 2548) อีกทั้งกลไกทางจิตยังมีความสัมพันธ์กับอาการทางจิตเวชและบุคลิกภาพแปรปรวน อีกด้วย (นภัสกมล, 2554; Maffei et al., 1995) นอกจากนี้กลไกทางจิตยังมีความสำคัญต่อการวินิจฉัยอาการป่วยทางจิตเวช ซึ่งคู่มือเกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวช (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder, fourth edition

หรือ DSM-IV) ได้มีการระบุกลไกทางจิตแต่ละรูปแบบไว้ใน The Defensive Functional Scale เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผู้ป่วย (Cramer, 2000)

แม้ว่ากลไกทางจิตจะเป็นกระบวนการที่เกิดภายในจิตไร้สำนึกและเกิดขึ้นโดยที่บุคคลไม่รู้ตัวก็ตาม แต่กลไกทางจิตสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเมื่อเผชิญกับความวิตกกังวล ดังนั้น จึงมีการสร้างแบบประเมินขึ้นเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหารูปแบบการใช้กลไกทางจิตของบุคคล โดยแบบประเมินที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดคือ The Defense Style Questionnaire (DSQ) ซึ่งฉบับแรกหรือ DSQ-81 สร้างโดย Bond และคณะในปี 1983 หลังจากนั้นมีการพัฒนา DSQ-81 เป็น DSQ-88 ต่อมาในปี 1993 Andrews และคณะได้สร้าง DSQ-40 ขึ้น โดยคัดข้อคำถามมาจาก DSQ-81 และ DSQ-88 จากนั้นในปี 2000 Trijsburg และคณะ ได้พัฒนา DSQ-40 เป็น DSQ-42 ฉบับภาษา Dutch อย่างไรก็ตาม พบว่า DSQ-42 ยังคงต้องพัฒนาต่อไป ดังนั้น ในปี 2003 Trijsburg, Bond และ Drapeau จึงได้สร้าง DSQ-60 โดยนำเอาข้อคำถามของ DSQ-88, DSQ-40 และ DSQ-42 มาปรับแต่งรวมทั้งสร้างข้อคำถามขึ้นมาใหม่เพื่อให้แบบประเมินมีกลไกทางจิตที่ครอบคลุมตามที่ The Defensive Functioning Scale ของ DSM-IV ระบุไว้ โดยให้นักจิตวิเคราะห์ชาว Dutch และจิตแพทย์ฝึกหัด รวม 155 คน เป็นผู้ประเมิน face validity จากนั้นในปี 2008 จึงได้มีการหาคุณสมบัติการวัดของ DSQ-60 โดย Thygesen ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลทั่วไปจำนวน 517 คน พบค่า Cronbach's Alpha ของกลไกทางจิตทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้ image distorting .64, affect regulating .72 และ adaptive .61 ประกอบไปด้วย กลไกทางจิตจำนวน 30 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีคำถาม 2 ข้อ รวมเป็น 60 ข้อ แต่ละข้อมีระดับคะแนน 1-9 จาก ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Bond et al., 1989; Trijsburg et al., 2000; Thygesen et al., 2008)

ในประเทศไทยมีการนำแบบประเมินกลไกทางจิตหรือ DSQ-40 ซึ่ง Andrews เคยศึกษาไว้ตั้งแต่ปี 1993

มาแปลเป็นภาษาไทยโดยชัยศ จิตติรังสรรค์ ในปี 2000 โดยผู้วิจัยได้แปลเป็นภาษาไทยและแปลกลับโดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาแพทย์ จำนวน 136 คน ทำการหา content validity และหา reliability จาก 3 วิธี คือ test-retest โดยทดสอบห่างกัน 4 สัปดาห์ ผลคือไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ วิธี split-half ได้ค่า alpha .73 และ .68 วิธี internal consistency ได้ค่า alpha .81 และมีค่าคุณภาพของเครื่องมือ (item co-efficiency) 0.8-1.0 (ดวงดา, 2546) จากนั้นได้มีการใช้แบบประเมิน DSQ-40 ฉบับภาษาไทยในงานวิจัยต่าง ๆ กันเรื่อยมา

เนื่องจากปัจจุบันมีการพัฒนาแบบประเมินกลไกทางจิตฉบับใหม่หรือ DSQ-60 ขึ้นแล้ว แต่ยังไม่มีการนำ DSQ-60 มาแปลเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแบบประเมินดังกล่าวและแปลเป็นฉบับภาษาไทย รวมทั้งหาคุณสมบัติการวัดของแบบประเมินเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การได้แบบประเมินกลไกทางจิตฉบับใหม่ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและมีเนื้อหาครอบคลุมตามที่ DSM-IV ระบุ อันจะนำไปสู่ประโยชน์ในการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องกลไกทางจิตต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทำการแปลแบบประเมิน DSQ-60 เป็นภาษาไทย และศึกษาคุณสมบัติการวัดทั้งในด้านความตรงและความเที่ยง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบประเมิน DSQ-60 โดยแปลเป็นฉบับภาษาไทยและหาคุณสมบัติการวัดทั้งความตรงและความเที่ยง

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลทั่วไปอายุ 18 ปีขึ้นไป สุ่มแบบ accidental sampling ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมือง โดยสุ่มเขตการปกครองจากเขตที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ธุรกิจ/การพาณิชย์ สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา เนื่องจากเป็นบริเวณที่ผู้คนหนาแน่น มีความหลากหลายทั้งช่วงวัย ระดับการศึกษา

และอาชีพ ได้แก่ เขตวัฒนา เขตบางรัก เขตราชเทวี และเขตปทุมวัน (ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, 2556) จำนวนทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการใช้กลไกทางจิต (The Defense Style Questionnaire-60) เป็นแบบประเมินด้วยตนเอง พัฒนาโดย Trijsburg และคณะ ประกอบด้วยกลไกทางจิต 3 กลุ่ม ได้แก่ image distorting defense ซึ่งมีกลไกทางจิต 10 รูปแบบ affect regulating defense มีกลไกทางจิต 11 รูปแบบ และ adaptive defense มีกลไกทางจิต 9 รูปแบบ รวมทั้งหมด 30 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีคำถาม 2 ข้อ แต่ละข้อมีระดับคะแนน 1-9 จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลแบบประเมิน ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตนำ DSQ-60 จากคณะผู้วิจัยที่ McGill University, Canada เพื่อนำมาแปลเป็นฉบับภาษาไทยโดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาในเรื่องของสำนวนประโยค ความหมายของคำศัพท์ ความถูกต้องของเนื้อหา และการใช้ภาษาที่ควรกระชับ เข้าใจง่าย โดยข้อคำถามทุกข้อที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาแล้ว จะมีผู้เชี่ยวชาญอีก 5 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบภาษาที่ใช้อีกครั้งในขั้นตอนของการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์คุณสมบัติการวัด ในส่วนความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยทำสถิติ IOC (Index of item-objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งเป็นจิตแพทย์ 2 ท่านและนักจิตวิทยาคลินิก 3 ท่าน ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยใช้ factor analysis และวิเคราะห์ความเที่ยง (reliability) ด้วยวิธี internal consistency โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีอัตราส่วนระหว่างเพศชายกับเพศหญิงเป็น 1:2 ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งมีอายุระหว่าง 18-35 ปี (ร้อยละ 51.3) รองลงมาเป็นผู้ใหญ่ตอนกลางซึ่งมีอายุระหว่าง 36-60 ปี (ร้อยละ 46.3) กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสดมากที่สุด (ร้อยละ 61.3) รองลงมาคือสมรส (ร้อยละ 36.0) มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.7) ประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 56.3) รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 15.0) ส่วนใหญ่มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 49.0)

ด้านการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ให้คะแนนแต่ละข้อคำถามว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดหรือไม่ โดย -1 คือไม่สอดคล้อง 0 คือไม่แน่ใจ และ +1 คือสอดคล้อง จากนั้นทำการคำนวณจากสูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

โดยที่ $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้

N คือ จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา คือ ข้อคำถามใดที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ผลการวิจัยพบว่า DSQ-60 แต่ละข้อมีค่า IOC ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน อยู่ที่ 0.6-1.0 จึงสรุปได้ว่า DSQ-60 ฉบับภาษาไทย ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาทั้ง 60 ข้อคำถาม

ด้านการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์ factor analysis เลือกวิธี principle component analysis (PCA) พบว่า DSQ-60 ฉบับภาษาไทยมีค่าถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 29 ข้อ (มีค่า factor loading .40 ขึ้นไปและเป็นบวก) แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยคำถามจากกลุ่ม Image distorting และ Affect Regulating รวม 21 ข้อ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยคำถามจากกลุ่ม Adaptive จำนวน 8 ข้อ ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อกลุ่มที่ 1 ว่า Maladaptive defense ซึ่งกลไกทางจิตทั้งหมดในในกลุ่มที่ 1 เป็นกลไกทางจิตที่ไม่เหมาะสมต่อการ ใช้ ทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่ไม่สมควร เช่น หลบเลี่ยงและไม่รับรู้ปัญหา ส่วนกลุ่มที่ 2

ชื่อ Adaptive defense เป็นกลไกทางจิตที่เหมาะสมต่อการ ใช้ ช่วยลดความวิตกกังวลได้ดีที่สุดและนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ factor analysis ยังไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากจำนวนและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง มีน้อยเกินไปสำหรับการวิเคราะห์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ factor analysis

Factor	Eigenvalues > 1	Percent of Variance	Cumulative Percent
1	7.324	12.207	12.207
2	4.693	7.822	20.029
3	2.500	4.166	24.195
4	2.157	3.595	27.790
5	1.883	3.138	30.928
6	1.746	2.911	33.838
7	1.638	2.730	36.568
8	1.604	2.673	39.241
9	1.500	2.501	41.742
10	1.468	2.446	44.188
11	1.377	2.296	46.484
12	1.336	2.227	48.711
13	1.289	2.149	50.860
14	1.278	2.130	52.990
15	1.210	2.017	55.006
16	1.154	1.923	56.929
17	1.070	1.783	58.712
18	1.058	1.764	60.476
19	1.034	1.723	62.199

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .76

Bartlett's Test of Sphericity = 4.93; p = .000; df = 1770

ด้านการตรวจสอบความเที่ยงพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ DSQ-60 ฉบับภาษาไทยทั้งฉบับซึ่งมีคำถามทั้งหมด 60 ข้อ เท่ากับ .86 โดย

Image Distorting Defense (20 ข้อ) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของกลุ่มเท่ากับ .77

Affect Regulating Defense (22 ข้อ) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของกลุ่มเท่ากับ .73

Adaptive Defense (18 ข้อ) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของกลุ่มเท่ากับ .74

และจากการพิจารณาค่า Corrected Item-Total Correlation พบว่ามีคำถามที่ควรตัดทิ้ง เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ($CITC < .20$) ทั้งในการวิเคราะห์แบบเต็มฉบับและแบบรายกลุ่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 7 ข้อ แต่เมื่อพิจารณาจากค่า Cronbach's Alpha if Item Deleted แล้วพบว่าแม้จะตัดคำถามที่มีค่า CITC น้อยกว่า .20 ออกไปก็สามารถทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเพิ่มขึ้นมาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำแบบประเมินกลไกทางจิต DSQ-60 มาแปลเป็นฉบับภาษาไทยและตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทั้งความตรง (validity) ความเที่ยง (reliability) กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลทั่วไปที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน จำนวน 300 คน

แบบประเมินการใช้กลไกทางจิต (The Defense Style Questionnaire-60) เป็นแบบประเมินประเภทรายงานตนเอง (self-report) ซึ่งมีรูปแบบการใช้กลไกทางจิตครอบคลุมตาม The Defensive Functioning Scale ที่ DSM-IV ได้ระบุไว้ (APA, 1994) โดย Trijsburg และคณะ ทำการพัฒนาขึ้นจากแบบประเมินการใช้กลไกทางจิตฉบับเดิม ได้แก่ DSQ-88, DSQ-40 และ DSQ-42 ประกอบด้วยกลไกทางจิตทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ Image distorting defense ซึ่งมีกลไกทางจิต 10 รูปแบบ Affect regulating defense มีกลไกทางจิต 11 รูปแบบ และ Adaptive defense มีกลไกทางจิต 9

รูปแบบ รวมทั้งหมด 30 รูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีข้อคำถาม 2 คำถาม รวมทั้งฉบับมี 60 ข้อคำถาม แต่ละข้อมีระดับคะแนน 1-9 จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน โดยคะแนนของรูปแบบกลไกทางจิตมาจากค่าเฉลี่ยของข้อคำถามทั้งสองข้อในรูปแบบนั้นๆ และคะแนนของแต่ละกลุ่มมาจากค่าเฉลี่ยของรูปแบบกลไกทางจิตในกลุ่มนั้นๆ (Thygesen, 2008)

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยนำแบบประเมิน DSQ-60 มาจากคณะผู้วิจัยที่ McGill University, Canada และนำมาแปลเป็นภาษาไทยโดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา และเนื่องจากแบบทดสอบที่ดี ควรมีการหาคุณสมบัติการวัด (psychometric properties) โดยจะต้องมีการทดสอบค่าทางสถิติใน 2 รูปแบบ คือมีการประเมินทั้งความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) (สุชีรา, 2545; กัลยา, 2551) ผู้วิจัยจึงนำ DSQ-60 ที่ทำการตรวจสอบด้านภาษาแล้วไปประเมินคุณสมบัติการวัดใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ด้านการประเมินความตรง (validity) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อคำถามของ DSQ-60 มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยการทำสถิติ IOC (Index of item-objective congruence) คะแนนได้มาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ จิตแพทย์ 2 ท่าน และนักจิตวิทยาคลินิก 3 ท่าน พบว่าแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ของค่า IOC แล้วพบว่า ข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC น้อยกว่า 0.5 แสดงว่าต้องทำการปรับปรุงแก้ไข (สุชีรา, 2545) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า DSQ-60 ฉบับภาษาไทยผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทั้งฉบับครบ 60 ข้อคำถาม

หลังจากประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบประเมิน DSQ-60 ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลทั่วไป อายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน โดยใช้กลุ่ม

ตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน เพื่อนำมาทดสอบค่าทางสถิติด้านอื่นต่อ

2. ด้านการประเมินความเที่ยง (reliability) จากการศึกษาครั้งก่อนหน้าพบว่า DSQ-60 ต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษนั้น มีการประเมินความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของทั้ง 3 factor ผลคือ Image distorting เท่ากับ .64, Affect regulating เท่ากับ .72 และ Adaptive เท่ากับ .61 อยู่ในระดับที่คาบเส้นไปจนถึงยอมรับได้ในขณะที่ DSQ-40 ซึ่งเป็นฉบับเก่าและทำการแปลเป็นภาษาไทยโดยชัยยศ จิตติธรรมรงค์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของทั้งฉบับเท่ากับ .81 (Thygesen et al., 2008; ชัยยศ, 2544; ดวงตา, 2546) ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเช่นเดียวกับการศึกษาอื่นๆ เพื่อพิสูจน์ว่าแบบประเมิน DSQ-60 มีความคงเส้นคงวาในการวัดอยู่ในเกณฑ์ใด ผลการคำนวณทางสถิติพบว่าแบบประเมินทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .86 โดยในแต่ละ factor มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามลำดับ ดังนี้ Image distorting (20 ข้อ) เท่ากับ .77 Affect regulating (22 ข้อ) เท่ากับ .73 และ Adaptive (18 ข้อ) เท่ากับ .74 เมื่อพิจารณาเกณฑ์ของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแล้ว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ควรอยู่ระหว่าง 0-1 และมีค่าเป็นบวกเท่านั้น ถ้าเครื่องมือนั้นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาใกล้ 1 มาก หมายความว่าเครื่องมือที่มีความเที่ยงมาก (สุชีรา, 2546) โดยค่าประมาณ .70 ถือว่า ความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์เป็นที่ยอมรับ (acceptable) และค่าประมาณ .80 คือความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี (good) (Williams, 1994 อ้างใน สุชีรา, 2546) สรุปได้ว่าค่าความเที่ยงของ DSQ-60 ฉบับภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อย่างไรก็ตาม มีคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่จำนวนหนึ่ง คือมีค่า Corrected item total correlation น้อยกว่า .20 หรือมีค่าติดลบ ซึ่งสมควรต้องพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้งไป (นิคม, 2550) โดยมีข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทั้งในการวิเคราะห์แบบเต็มฉบับและแบบรายกลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 9, 10, 22, 32, 41, 52 และ 58 แต่เมื่อพิจารณาคำอื่นๆ

ร่วมด้วยแล้ว พบว่าแม้จะมีการตัดคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวออกไป ก็สามารถทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ DSQ-60 ทั้งฉบับและแบบรายกลุ่มเพิ่มขึ้นมาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของ DSQ-60 โดยทำ factor analysis เพื่อดูว่า DSQ-60 ฉบับภาษาไทย สามารถจัดกลุ่มตัวแปรได้เป็นกี่กลุ่ม พบว่ามีคำถามที่ถูกตัดทิ้ง 31 ข้อ โดยที่เหลืออีก 29 ข้อ สามารถแบ่งได้เป็น 2 factor ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งชื่อใหม่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของคำถามและใกล้เคียงกับชื่อเก่า ดังนี้ Factor 1 คือ Maladaptive defense มีคำถามที่มาจาก factor เก่า คือ Image distorting defense และ Affect regulating defense รวมทั้งหมด 21 ข้อ ในขณะที่ Factor 2 คือ Adaptive defense มีคำถามที่ได้จาก factor เก่า คือ Adaptive defense จำนวน 8 ข้อ ทั้งนี้ ต้นฉบับของ DSQ-60 ที่เป็นภาษาอังกฤษสามารถแบ่งกลุ่มของคำถามได้ทั้งหมด 3 factor ได้แก่ Image distorting 20 ข้อ Affect regulating 22 ข้อ และ Adaptive 18 ข้อ ผลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 517 คน (Thygesen, 2008) แม้ว่าผลที่ได้จากการวิเคราะห์ factor analysis ใน DSQ-60 ฉบับภาษาไทยจะได้เพียง 2 factor ซึ่งไม่ตรงกับ DSQ-60 ต้นฉบับภาษาอังกฤษที่มีทั้งหมด 3 factor แต่ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าคำถามของ DSQ-60 ฉบับภาษาไทย สามารถจำแนกกลุ่มออกมาได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับอย่างมาก กล่าวคือ ในต้นฉบับภาษาอังกฤษ กลไกทางจิตกลุ่ม Image distorting และ Affect regulating เป็นกลไกทางจิตที่ไม่เหมาะสมกับการใช้ ส่วน Adaptive เป็นกลไกทางจิตที่เหมาะสม เมื่อนำ DSQ-60 ฉบับภาษาไทยไปวิเคราะห์ ผลที่ได้พบว่าคำถามถูกรวบรวมออกมาเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ Maladaptive โดยมีคำถามที่ถูกคัดมาจากกลุ่มเก่า คือ Image distorting และ Affect regulating ซึ่งล้วนแต่เป็นกลไกทางจิตที่ไม่เหมาะสมทั้งสิ้น และอีกกลุ่มคือ Adaptive ซึ่งเป็นกลไกทางจิตที่เหมาะสม ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จึงมีความใกล้เคียงกับต้นฉบับเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างนี้เป็นเพียงการทดลองวิเคราะห์ในขั้นต้น เพื่อให้เห็นแนวทางการวัดเท่านั้น ยังไม่สามารถนำผลลัพธ์ดังกล่าวที่เหลือเพียง 2 factor ไปใช้ได้จริง เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการคำนวณ ดังนี้

(1) กลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวนมาก เพราะหากใช้กลุ่มตัวอย่างน้อยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะต่ำ Comrey & Lee (1992 อ้างถึงใน Zhao, 2009) ได้พูดถึงกลุ่มตัวอย่างที่นักวิจัยควรใช้คือ 500 คนขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่าง 300 คน จัดอยู่ในระดับ good กลุ่มตัวอย่าง 500 คนอยู่ในระดับ very good และถ้ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 1,000 คน จะอยู่ในระดับ excellent ซึ่งงานวิจัยหาคุณสมบัติการวัดของ DSQ-60 ฉบับภาษาไทยใช้กลุ่มตัวอย่าง 517 คน (Thygesen et al., 2008)

(2) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรเป็น 10 เท่าของจำนวนตัวแปรหรือจำนวนข้อคำถาม เช่น งานวิจัยของ กิตติวงศ์ (2554) มีจำนวนข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งหมด 107 ข้อ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 เท่า คือ 1,070 คน ซึ่งในงานวิจัยนี้มีคำถามกลไกทางจิตจำนวน 60 ข้อ ดังนั้นควรมีกกลุ่มตัวอย่างประมาณ 600 คน

(3) ความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง (Group heterogeneity) ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายมาก ผลที่ได้จากการคำนวณก็จะได้อัตราความตรงที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายน้อย (Gulliksen, 1950 อ้างถึงใน ฉัตรศิริ, 2553)

(4) เนื่องจากการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างมักต้องใช้การตรวจสอบทั้งในเชิงเหตุผล (Logical) และเชิงประจักษ์ (Empirical method) การใช้วิธี factor analysis เพียงอย่างเดียวในการวิเคราะห์ จึงไม่สามารถบอกผลได้อย่างสมบูรณ์ (สุชีรา, 2546)

สรุปผลการวิจัย

แบบประเมินกลไกทางจิต The Defense Style Questionnaire-60 (DSQ-60) ฉบับภาษาไทยเป็นแบบประเมินประเภทรายงานตนเอง (self-report) แบ่ง

คำตอบเป็น 9 ระดับ มาตรฐานวัดแบบ Likert scale มีทั้งหมด 60 ข้อ แบ่งกลไกทางจิตได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ Image distorting, Affect regulating และ Adaptive จากการตรวจสอบคุณสมบัติการวัด พบว่าทุกข้อคำถามซึ่งมีจำนวน 60 ข้อ ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน นอกจากนี้ แบบประเมินมีความเที่ยง (reliability) อยู่ในเกณฑ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของทั้งฉบับเท่ากับ .86 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารายกลุ่ม ดังนี้ คือ Image distorting .77, Affect regulating .73 และ Adaptive .74 แม้จะมีข้อคำถามบางข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (CITC < .20) แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า แม้จะตัดข้อคำถามดังกล่าวออกไปก็ทำให้ค่าความเชื่อมั่นหรือสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบประเมินเพิ่มขึ้นได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับความตรงเชิงโครงสร้างยังต้องทำการตรวจสอบต่อไปโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนและความหลากหลายมากขึ้น ดังนั้น สรุปได้ว่า จากงานวิจัยนี้ DSQ-60 ฉบับภาษาไทยมีความเหมาะสมในด้านของความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงในระดับที่ดีสามารถนำไปใช้ในงานวิจัยอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในเท่านั้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งในเขตหรือจังหวัดอื่นๆ รวมทั้งมีเพศ อาชีพ และช่วงวัยที่แตกต่างกัน

2. จากการศึกษาพบว่าแบบประเมินกลไกทางจิต DSQ-60 มีความเหมาะสมในด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยง แต่ในด้านความตรงเชิงโครงสร้างยังคงต้องตรวจสอบและพัฒนาต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มว่า DSQ-60 สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลปกติกับผู้ป่วยได้หรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำเป็นอย่างมากจาก อ.นพ.สุกโชก สิงห์กันต์ รศ.ดร. สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์ รศ.นพ.เชิษฐ์ชัย งามทิพย์วัฒนา และ นอ.(พ)นพ.วิชัย มนต์ศิริวิทยารณ. และ Prof. Martin Drapeau, McGill University ซึ่งอนุญาตให้นำ DSQ-60 ฉบับภาษาอังกฤษ มาแปลเป็นภาษาไทย ตลอดจนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ที่สนับสนุนทุนวิทยานิพนธ์ บัณฑิตศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การใช้ spss for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- กิตติวงศ์ สาสวด. (2554). การพัฒนาคุณภาพบริการ การศึกษาและประสิทธิผลการจัดการศึกษาใน มหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตภูมิศาสตร์ภาคกลาง. วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชย ศาสตร์และการ บัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 129, 41-51.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2553). การวิเคราะห์องค์ ประกอบ. กันยายน 18 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.watpon.com>
- ชัยยศ จิตติธรรมรงค์. (2544). การพัฒนาแบบทดสอบ กลไกทางจิต DSQ-40 ฉบับภาษาไทย. ภาควิชาจิต เวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงดา ไกรภัสสรพงษ์. (2546). สุขภาพจิตและกลไก ทางจิตของผู้ต้องขังและนักโทษไทย. สถาบัน กัลยาณิราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวง สาธารณสุข.
- นภัสกมล เพชรนรินทร์. (2554). ความเครียด. เอกสาร ประกอบการสอน วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเรือ กองการศึกษา กรมแพทย์ทหารเรือ.

- นิคม ถนอมเสียง. (2550). การตรวจสอบคุณภาพแบบ สอบถาม. เอกสารประกอบการอบรมภาควิชา ชีวสถิติและประชากรศาสตร์ คณะสาธารณสุข ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. กันยายน 20 ตุลาคม 2556, จาก http://home.kku.ac.th/nikom/item_relia_validity_2007_u1.pdf
- มานิช หล่อตระกูลและคณะ. (2548). จิตเวชศาสตร์ รามาธิบดี (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี.
- ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร. (2556). ที่ตั้งและลักษณะ ทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร. กันยายน 25 มกราคม 2556, จาก <http://203.155.220.230/info/NowBMA/frame.asp>
- สมภพ เรืองตระกูล. (2553). พจนานุกรมคำศัพท์จิตเวช ศาสตร์และจิตวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์. (2545). คู่มือการวัดทางจิตวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เมดิคัล มีเดีย.
- สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์. (2546). ทฤษฎีการวิจัยและการ ใช้สถิติในการวิจัยเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราช พยาบาล.
- American Psychiatric Association. (1994). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, ed.4 (DSM-IV). Washington: Author.
- Bond, M., Perry, J.C., Gautier, M., Goldenberg, M., Oppenheimer, U., & Simand, J. (1989). Validating the selfreport of defense styles. Journal of Personality Disorders, 3, 101-112.
- Cramer, P. (2000). Defense mechanism in psychology today. American Psychological Association, 55, 637-646.

- Maffei, C., Fossati, A., Lingardi, V., & Madeddu, F. (1995). Personality maladjustment, defenses, and psychopathological symptoms in nonclinical subjects. *Journal of Personality Disorders*, 9, 330-345.
- Zhao N. (2009). The Minimum Sample Size in Factor Analysis. Retrieved November 5, 2013, from <http://www.encorewiki.org/display/~nzhao/the+Minimum+Sample+Size+in+Factor+Analysis>
- Thygesen, K.L., Drapeau, M., Trijsburg, R.W., & Lecours, S., & Roten, Y.D. (2008). Assessing defense styles: Factor structure and psychometric properties of the new Defense Style Questionnaire 60 (DSQ-60). *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 8, 171-181.
- Trijsburg, R.W., Van t Spijker, A., Van, H.L., & Hesselink, A.J., & Duivenvoorden, H.J. (2000). Measuring overall defensive functioning with the defense style questionnaire: a comparison of different scoring methods. *Journal of Nervous and Mental Disorders*, 188, 432-439.